

BIDDAGS-PREDIKATIE.

UIT

O P E N B. III: 15, 16.

Vers 15. *Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet. Och! of gij koud waart, of heet!*

Vers 16. *Zoo dan, omdat gij laauw zijt, en noch koud, noch heet, Ik zal u, uit Mijnen mond spuwen.*

Om de woorden, die wij uwen aandacht tot onzen Tekst hebben voorgelezen, met des te meer verstand te overwegen, en te verhandelen, en dan vervolgens tot ons gebruik en nuttigheid onder des Heeren genadigen zegen over te brengen, is het noodig dat wij vooraf, van derzelver gelegenheid en oogmerk, waarbij en waartoe zij gesproken zijn, wat nader onderrigt worden. Het was dan alzoo, dat wanneer in de eerste verkondiging van het Evangelie der zaligheid, na den dood van Christus, door Zijne Apostelen en Discipelen, velen, uit Joden en Heidenen waren bekeerd geworden; en hier en daar, in de steden der Heidenen, bloeiende Christen-gemeenten waren opgericht, de Satan, die toch een bitter vijand en tegenkanter van Gods Koninkrijk is, niet lang rustte, om dezen gezegenden voortgang des Evangeliums, op allerhande wijzen te stuiten, als zijnde voor zijn rijk der duisternis, ten hoogsten nadeelig. Hiertoe nu, bediende hij zich van dezen list, dat hij den eersten ijver der bekeering, door de prediking van het Evangelie, in de wereld veroorzaakt, een weinig hebbende laten bedaren al van langzamerhand, in de versch bekeerde gemeenten van Christus, begon in te kruipen, en in dezelfen het zaad van laauwheid, zorgeloosheid

en wereldsgezindheid te zaaijen. Hierdoor vercorzaakte hij, dat er in de meesten der nieuwbekeerde gemeenten, zich al aanstonds een groot verval in den ijver van geloove, liefde en Godzaligheid, begon te ontdekken! de geestelijkheid raakte uit de Kerk weg; de vleeschelijkheid nam de overhand; en alles begon, in sleur en uitwendige gedaante van Godzaligheid te veranderen. Langs dezen weg, begon de Satan zijnen troon, allerwegen weder op te rigten, en den troon van Christus omver te werpen. In de eene gemeente was dit droevig verval grooter, dan in de andere; doch nergens was het slimmer gesteld, dan in de gemeente van Laodicea. Hier was Geest, vuur en leven bijna geheel uit de Kerk geweken; en zorgeloosheid, laauwheid, sleurigheid enz., hadden de overhand gekregen, over Leeraars en gemeenten. De Kerk was daar in eenen zeer doodigen en geesteloozen toestand; weinig kracht, ijver en Godzaligheid, werd er in die ellendige gemeente gevonden; men berustte daar meest in den uiterlijken sleur en pligten, en weinigen waren er, (zoo nog maar weinigen) die God, in den geest dienden; zoo dat het geschapen stond, dat het ware Christendom, daar eerlang zou te gronde gaan. Dit bewoog den goedertieren en aanbiddelijken Zone Gods den Heere Jezus, volgens Zijn liefde-dragend hart, voor der menschen zaligheid en eeuwige behoudenis, eenen zeer ernstigen brief, door de pen van den zien-der Johannes, aan die laauwe en zorgeloozen gemeente van Laodicea, en aan hunnen engel of opzieners te schrijven; waarin Hij hun dezen hunnen vervallen staat, voor oogen stelt; hen daar ernstiglijk over bestraft, hen met Zijne oordeelen bedreigt, en hen tot bekeering vermaant. Aldus beval Hij, aan den zien-der Johannes, wanneer Hij hem in het eiland Patmos, in den geest had opgetrokken vers 14: *en schrijft aan den Engel van de gemeente der Laodicenzen*, en wat moest Johannes schrijven? — hij moest tot eene inleiding, voor aan in den brief stellen: *dit zegt de Amen* enz. Hieruit kregen de Laodicenzen nu, een klaar berigt, wie de persoon was, die dezen brief aan hun schreef en afzond; te weten, de geduchte en aanbiddelijke Zone Gods, de Heere Jezus Christus, die zich hier met zoo luisterijke eertitelen omschrijft;

ten einde daardoor de vereischte hoogachting voor zich in de gemoederen der Laodicezen te verwekken. — Daarop beveelt Hij Johannes nu verder, Zijne meening aldus aan de Laodicezen voor te stellen: *Ik weet uwe werken* enz. Woorden geliefden! welke ons eene klare en naakte vertooning zullen geven, eerst van den vervallen en beklagelijken toestand, van de Kerk en gemeente te Laodiceën, en van de oordeelen Gods, die over hen komen zouden, zoo zij zich niet haastelijk, van dit hun verval herstelden, en zij zich daarvan niet bekeerden; maar dan ook vervolgens van den droevigen en zeer vervallen staat der Kerk hier in Nederland, die tegenwoordig geheel, aan die van het oude Laodiceën gelijk is, en ook een schrikkelijk oordeel Gods, te verwachten heeft, zoo zij zich niet haastelijk komt te bekeeren, tot den Heere, van Wien zij afgeweken is. Het is op bevel onzer aanzienlijke en gebiedende overheden, dat wij thans hier, bij malkanderen zijn vergaderd, en dat deze dag is afgezonderd tot eenen algemeenen dank-vasten bededag, over ons gansche Land, ten einde ons gezamenlijk voor den Heere te verootmoedigen; Hem voor Zijne genadige en onëindige goedertierenheid, ons en ons Land tot nog toe bewezen hartgrondig te danken, van onze zonden, snoode boosheid en ongerechtigheid, voor Hem eene ware en ongeveinsde belijdenis te doen; daarover, op het diepste in heilige schaamte, droefheid en berouw, vernederd te zijn; Hem om genade te smeken, om vergeving Hem vuriglijk aan te loopen en ons zelven opregtelijk, van onze zonden te bekeeren, en daar op Gods genadigen zegen over ons, ons Land en de Protestantsche Kerk ootmoedig en vurig af te bidden. O! wat zijn het groote en heilzame zaken, die hier van ons geëischt worden! gelukkig waren wij; gelukkig was ons Land met deszelfs inwoners, indien het alzoo mogt geschieden, als onze Overheden bevelen! — doch, het is te vreezen, dat ook deze bededag gelijk zoo vele voorgaanden, wegens de algemeene laauwheid, onbekeerlijkheid en verstoktheid, die er onder ons is, in eenen blooten sleur-godsdienst zal eindigen, ten ware het den Heere behaagde, nog wonderen van genade onder ons te doen. Och! dat dan nog maar des Hee-

ren Volk op dezen dag een hart mogte ontvangen, om zich in ware ootmoed voor den Allerhoogsten God te vernederen; den droevigen toestand van Land en Kerk aan Hem voor te dragen, en bij Hem om zegen, genade en verzoening vuriglijk aan te houden! Ja, mogt ik ellendige ook nog verwaardigd en bekwaam gemaakt worden, om nog heden op dezen dag, een vruchtbaar en gezegend woord aan deze plaats te spreken! Heere God! laat daartoe Uw Geest toch, op dit zwakke werktuig gelegd, en Uwe hemelsche genade, in dit holle en ledige vat gestort worden! open toch de lippen Uwes knechts, en maak hem bekwaam tot alles, waartoe Gij hem gebruiken wilt! Amen.

Wij zullen onzen voorgelezen Tekst eerst kortelijk verhandelen geliefden! en die dan naar tijds gelegenheid, wat nader op ons zelven toepasselijk maken.

In de woorden ontmoeten wij drie onderscheiden hoofdzaken: (1) de droevige toestand van de Laodicesche kerk, die voor den Heere Jezus geenszins verborgen was, vervat in de woorden: *Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet*; en vervolgens, *omdat gij laauw zijt*. (2) Het ongenoegen dat de Heiland over dezen hunnen staat had getoond, in deze woorden: *och! of gij koud waart* enz. — En dan (3) het verschrikkelijk wraak oordeel, dat Hij aan hun zou uitvoeren, ingevale zij zich niet kwamen te bekeeren: *Hij zoude hen uit Zijnen mond uitspuwen*.

De Persoon dan die hier spreekt, is de aanbedelijke Zone Gods, de Heere Jezus Christus, zittende nu verheerlijkt aan Zijns Vaders regterhand; doch zijnde met Zijne Voorzienigheid, Geest en genade, nogtans overal bij Zijne geloovige kerk, hier op aarde, en daar wandelende tusschen de gouden kandelaren. De genen die aangesproken worden, is de gemeente van Laodiceën, en bijzonder hun Engel of opzieners, die het herder en leeraarambt aldaar in die gemeente bediende; want aan deze opzieners te Laodiceën, wordt deze brief bijzonder, en allereerst geschreven, ten einde zij den inhoud daarvan aan het volk, of de gemeente, aan hun opzicht toevertrouwd, zouden mededeelen, en niet nalaten al hun vermogen aan te wenden, ten einde des Heeren Jezus oogmerk, door

eene algemeene bekeering des volks, wierde genoeg gedaan; want daartoe zijn de herders en opzieners in de gemeenten gesteld; namelijk, als dienaars en afgezanten van Christus, om de bevelen huns Heeren aan het volk bekend te maken, en hen op allerhande wijzen, tot gehoorzaamheid te bewerken. Aan deze Opzieners der Laodicesche gemeente laat de Heiland hier nu schrijven, door Johannes den Apostel: *Ik weet uwe werken* enz. De Zaligmaker gewaagt van der Laodicezen *werken*; daardoor verstaande hun gedrag, handel en wandel; hun doen en laten, zoo inwendig als uitwendig, want een mensch heeft tweederlei werkzaamheden, waarvan dezen verborgen, genen openbaar zijn. De verborgen werken des menschen geschieden van hem inwendig, met zijne ziel of gemoed, en ook met zijn ligchaam, in het eenzame en afgetrokkene, buiten het oog en gezigt der wereld; hierin bestaat het verborgen leven van een Christen, en het dienen van God in den Geest, door middel van inwendige onderhandelingen, die de ziel met God heeft; want de Heere ziet toch voornamelijk op het hart, en wil van den mensch, in geest en waarheid gezocht, geloofd, bemind, gediend en geëerd worden. Bij deze verborgene, bedrijft de mensch ook uitwendige werken, die zich aan hem, naar buiten vertoonen, en die ganschelijk van de gesteldheid en bewegingen zijner ziele afhangen. Uit deze werken, moet een Christen zijn inwendig geloof aan de wereld vertoonen, en *zijn licht laten schijnen voor de menschen* enz. Matth. V: 16. — Beide deze inwendige en uitwendige werken der Laodicesche gemeente, bedoelt de Heere Jezus hier nu, en wel eerstelijk die van de Leeraars, Engelen en Opzieners; en vervolgens ook van de gemeente in het gemeen; want Hij heeft hier het oog algemeen op de gansche Kerk van Laodicea. — Voor deze nu betuigt Hij, dat Hij hunne werken *wist*, *Ik weet uwe werken* enz. — Dat de Heere Jezus alwetend is, als zijnde, benevens den Vader en den Heiligen Geest, de waarachtige God, is bekend. — Petrus sprak daarom tot hem op de aarde: *Heere! Gij weet alle dingen*, Joh. XXI: 17. Bijzonder gaat Zijn oog over Zijne Kerk, en over alles wat daarin geschiedt: *want daar*

is geen schepsel onzichtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en geopend voor het oog desgenen, met welken wij te doen hebben, Hebr. IV: 13. Hij ziet tot op den grond en bodem, van een ieders hart en Hij weet alles wat daar toe- en omgaat. Hierom vertoonde Hij zich, aan onzen Johannes *met oogen gelijk een vlamme vuurs*, Kap. I: 14. Hij is het, die een ieders werken weegt in de weegschaal Zijns heilighdoms, en voor Wien een ieders werk, ten jongsten dage, openbaar zal worden. Al wat er geschiedt, of in het harte omgaat, ziet de Heere Jezus niet alleen, maar Hij oordeelt het; het zelve prijzende, of verwerpende; waarop Paulus ziet 2 Cor. X: 18, *want, niet die zich zelve prijst, maar dien de Heere prijst, die is beproefd*. Dit veroorzaakt nu het teeder en omzigtig wandelen van een Christen; want hij weet dat hij wandelt voor het alwetend oog zijns Heilands, en dat die alle zijne daden, zoo inwendig als uitwendig, op het naauwkeurigst wikt, weegt en oordeelt. — Nu, als zulk een alwetend God en Op-
perste Rigter, vertoont Hij hier zich zelve ook aan den Engel van Laodicea, getuigende dat *Hij hunne werken wist*; dat is: dat al hun doen en laten Hem zeer wel bekend was; dat hoe weinig zij Hem ook in erkentenis en voor oogen hielden, Hij echter zeer naauw acht op hen sloeg, en hunnen staat zeer van nabij kende, gelijk Hij tot een bewijs daarvan, dien hun dan ook naar waarheid voor oogen stelt; getuigende dat zij noch *koud*, noch *heet* waren. — Onder alle de zeven Aziatische gemeenten, was die van Laodiceën de aller slechtste; want in de andere zes gemeenten, wierd nog iets goeds gevonden dat de Heere Jezus in hun prijst, voornamelijk in de gemeente van Smyrna en Philadelphia, daar niets in berispt wordt; maar in deze, van Laodiceën wordt niets met al geprezen dat goed in hun was. — Hier was het verval in Godzaligheid en de ijverloosheid bijna algemeen en was al vroeg begonnen; want Paulus liet Archippus, een Leeraar en Opziener te Laodiceën, in zijnen tijd al vermanen, dat hij *de bediening, die hij aangenomen had, in den Heere ook zoude vervullen*. Coll. IV: 17; tot een teeken dat de Leeraars, toenmaals reeds noodig hadden vermaand te worden.

Er zullen buiten twijfel nog wel eenige Godzaligen in Laodicea zijn geweest; maar hun getal zal zoo klein geweest zijn, en de algemeene laauwheid zal ook dezen zoo bevangen hebben, dat het niet de moeite waardig was, van hunnentwege hier eenige uitzondering te maken. — De Heiland rigt hier dan Zijne reden in het algemeen, tot de gansche Kerk van Laodicea, en getuigt van hun dat zij *noch koud, noch heet waren*; maar *laauw*. — Driederlei gestalte ontmoeten wij hier, uitgedrukt door *koud, heet en laauw*. Het zijn zinnebeeldige spreekwijzen, ontleend, gelijk een ieder ligtelijk zien kan, van het water. Wij zullen ze alle drie, maar eens kortelijk ontleden. Er wordt hier van de Laodiceën (1) getuigd, ontkennenderwijze, wat zij niet waren; en dan (2) bevestigenderwijze, wat zij al waren. Zij waren niet *koud*, noch *heet*. Door *koud* wordt hier verstaan zoodanigen staat, waarin men ganschelijk vervreemd is, beide van het in- en uitwendig Christendom, en dus geheel buiten de Christelijke Kerk leeft, zonder eenig het allerminste licht, van kennis of warmte van genade; hoedanig de staat is van het heidendom, en van andere opzettelijke vijanden der waarheid, en van de leere des Evangeliums. Alle de zulken, buiten de Christelijke Kerk, en derzelver in- en uitwendige gemeenschap, worden te regt *koud* genoemd, om dat zij geene de allerminste kennis hebben, door de prediking des woords van Christus, of van de waarheden des Christendoms, maar in de allerdiepste onkunde van dezelve leven, en dus in hunne duistere onwetenschap, verstoktheid en goddeloosheid, gelijk als geheel verstijfd en bevroren liggen, zijnde het aller verst van Christus, de Zon der gerechtigheid af, en wonende in het duistere en ijskoude Noorden, daar niet de minste stralen van de kennis en genade van Christus, op hunne zielen kunnen vallen, om die eenigzins te ontsteken en te verwarmen. — Ziet! zoo verstaat de Heiland hier door *koud*, dan alle openbare vijanden der waarheid, die buiten de Kerk zijn; over welken, het Evangelische licht, nimmer geschenen had; maar die in het koude Heidendom, of in het barre Jodendom leefden, zijnde dus een volk dat nog geheel woonde in de duisternis en scha-

duwe des doods, vervreemd van alle genade- en bekeerings-middelen, geheel onbekommerd, over hunnen rampzaligen toestand, en dus geheel en al vreemdelingen van de verbonden der belofte. — Ziet dat is hier bij den Heiland *koud*. — Hier tegen stelt Hij nu eene gestalte over, die geheel het tegendeel te kennen geeft, namelijk *heet*. — *Heet* wordt hier genomen voor eene omschrijving van het ware en geestelijke Christendom, dat *heet* of *warm* genaamd wordt wegens de geestelijke hitte of warmte, van de genade van Christus, daar het inwendig door aangestoken en gevoelig ontvonkt wordt. — Van nature is een mensch geheel koud en dood, door de zonde; maar in de bekeering, wordt zijn koud hart als het ware, in het vuur van de liefde Gods gelegd, en op de aller zoetste en liefelijkste wijze, door de hitte en kracht des Heiligen Geestes ontstoken en verwarmd; ja geheel gloeiende, vurig en brandende gemaakt. Christus komt, als de Zon der gerechtigheid, met de dierbare stralen van Zijne kennis en genade, in de bekeering, de ziel beschijnen. Hier op ontdooit dat ijskoude en bevroren hart; het wordt warm, ja heet; er komt een vurig geloof in de ziel, waardoor zij zich zelve op het allerhartelijkste, aan God en Christus overgeeft; Zijne oneindige genade en barmhartigheid aangrijpt, en zich geheel van Hem laat innemen en bestralen. — De ziel wordt geheel vervuld en ontstoken, door een brandend vuur van Goddelijke liefde, waar door de innigste begeerten des harten, vuriglijk naar den Heere en Zijne genade uitgaan, en niet anders dan met Hem voldaan worden. Even als er getuigd wordt, van de bruid-kerk, Hoogl. VIII: 6, dat hare liefde voor haren Hemelschen Bruidegom, *sterk was als de dood; hare ijver hard als het graf; dat hare kolen waren vurige kolen, vlammen des Heeren, die vele wateren niet konden uitblusschen*. Alle de begeerten en genegenheden der ziel worden hier gelijkelijk, door de liefde van God en Christus ontvonkt; hetgene dan niet anders dan eenen vurigen en brandenden ijver van Godzaligheid veroorzaakt, waardoor de ziel zich alzins aan den dienst van God overgeeft, zich op de vurigste wijze oefenende, in alle geestelijke deugden en pligten van heiligheid,

zoo in- als uitwendig. En tot zoodanigen ijver in geloof, liefde en Godzaligheid, wordt Gods volk nu overal in de Heilige Schrift ernstiglijk vermaand; als Rom. XII: 11, *zijt niet traag in het benaarsigen! zijt vurig van geest!* en Gal. IV: 14 schrijft Paulus dat *in het goede, altijd te ijveren, goed is.* Zoo vinden wij het van Apollos aangeteekend, dat hij *vurig van geest was* Hand. XVIII: 25. En dat vuur van geestelijken ijver verwekt nu de Heilige Geest in Gods kinderen; die is een gewillige Geest, en doet hunne harten ook in alle gewilligheid en ijver, voor God en Zijnen dienst ontbranden; gelijkerwijs de harten der Emmausgangers brandden, toen Christus met hun sprak op den weg; en zulk een brandenden en heiligen ijver vinden wij, dat er in die heiligen en Godzaligen geweest is, daar het woord van spreekt; zoo dat zij in navolging van hunnen Heer en Zaligmaker Psalm LXIX: 10, konden zeggen: *de ijver van uw huis heeft mij verteerd* enz. Deze vurige en brandende ijver is het zout, Toehoorders! van alle Godsdiensten eens Christens, zonder welke zij alle te zamen laf, walgelijk en onsmakelijk zijn voor den Heere. Hieruit blijkt dan nu wat de Zaligmaker hier ter plaatse door *heet* verstaat. En zoo zien wij hier dan twee uiterste einden, namelijk: *koud* en *heet*. Hier omtrent nu getuigt de Heiland, dat die van Laodicea noch het een, noch het ander waren, maar iets tusschen beide, te weten: *laauw*, zeggende: *zoo dan om dat gij laauw zijt.* *Laauw* is hier eene omschrijving van uiterlijke mond-belijderen, of van Godzaligen, die in ijver van geloof, liefde en Godzaligheid grootelijks verminderd en verflauwd zijn, en dus hunne eerste liefde hebben verlaten. De uiterlijke mond-belijders, worden met regt *laauw* geheeten, wegens hunne zorgeloosheid en vleeschgezinde gerustheid, waardoor zij zich maar alleen aan de uitwendige Godsdienstpligten vergapen, en in derzelver uiterlijke oefening of waarneming blijven berusten, zijnde geheel verstoken van het inwendig geloof en de hartelijke liefde Gods. Daar is in de zulken, geen het minste vuur van heiligen ijver; hunne harten zijn hier niet inwendig bestraald van de Zon der gerechtigheid, noch worden niet verwarmd door de

hemelsche^e kennis van God en van Christus heerlijkheid; al hun doen bestaat maar in sleur en uiterlijkheid, en komt alleen uit, op eene bloote gedaante van Godzaligheid; doch Geest en leven, kracht en vuur, ontbreken hun; zij liggen in eenen diepen slaap van zorgeloosheid gedompeld; en behalven de uiterlijke mondbelijdenis, en de oefening van de gemeene pligten des Christendoms, wordt er niets meer in hun gevonden. — In zoo een staat leeft de mensch gerust, en te eenenmaal lui en vadzig; hij droomt niet, dan van geluk; hij ziet geen gebrek in zich zelvén; hij kent geene ellende; hij is rijk en verrijkt, in zijne oogen, en zoo gaat hij vrolijk en vergenoegd, naar zijn eeuwig verderf, zich nogtans niet anders verbeeldende, dan dat hij gelukkig zal zijn. Ziet! uit zulke laauwe en zorgeloze mond-belijders, uit zulke koele monden naam-christenen, bestond nu voor het grootste gedeelte, de Laodicesche gemeente. — Zoodanigen waren de Opzieners; zoodanigen waren de mindere leden, eenige weinige Godzalige Christenen uitgezonderd, die thans al mede in groot verval, en afzakking gekomen waren, en hunnen eersten ijver, grootelijks hadden verloren. En aldus getuigt de Heiland hier dan nu met regt, dat de Laodiceën, noch *koud*, noch *heet* waren. Zij waren niet geheel *koud*, want zij waren nog mondbelijders; zij hingen het Evangelie van Christus uiterlijk aan; zij gaven zich voor Christenen uit; zij omhelsden de Christelijke Leere met den mond, en leefden in de uiterlijke gemeenschap, met de Christen-kerk, doch des niet tegenstaande, waren zij ook niet *heet*; want zij hadden geen opregt, noch inwendig geloof; geene vurige liefde voor God en Christus, geen heiligen ijver van Godzaligheid; zij waren ontbloot van genade, Geest en leven, even eens als houten beelden, die door kunst van raderen, maar niet, door eenen geest des levens bewogen worden. In een woord, zij hadden wel den naam, dat zij leefden; maar zij waren dood; alle hunne pligten en Godsdienstige werken, waren doode werken en pligten, want daar ontbraken het vuur van Goddelijke liefde, en de Geest des levens aan; zoo dat de Laodicesche Kerk dan, gelijk was aan dat dal, van doodsbeenderen, zoo als bij Ezechi-

ël, die wel beroerd wierden, doch zonder Geest en leven. Eene aller rampzaligste staat geliefden! ten hoogsten deerniswaardig! want, onder alle toestanden, is er geen zoo gevaarlijk en beklagelijk, dan die laauwe sleur-godsdienstigheid! dat is eene droevige slaapziekte die, wanneer zij in eene gemeente de overhand neemt het onvermijdelijk verderf, van zoodanige gemeente naar zich sleept. Hoort! hoezeer de Heiland hier zich tegen die zorgeloosheid en laauwheid van de Laodiceën aankant, en hoe ten hoogsten afkeerig Hij, van dezen hunnen toestand is: *och! zegt Hij, of gij koud waart of heet!*

De Zaligmaker der wereld, hebbende den Laodiceën hunnen laauwen en zorgeloozen toestand voor oogen gesteld, betuigt nu verder Zijnen innigen haat en afkeer van hen, roepende: *och of gij koud waart of heet!* — dit is eene menschelijke manier van spreken, waarmede de Heiland wil te kennen geven, dat het beter zoude zijn, voor de Laodicezen, dat zij, of geheel *koud*, of geheel *heet* waren, dan zoo tusschen beiden, laauw en ijverloos te zijn. Het wenschelijkste en aller beste was, dat zij *heet* bevonden wierden; dat zij genade en Geest hadden, en een volk waren, ijverig in goede werken, dienende den Heere met een vurig geloof; met eene hartelijke liefde, en brandende Godzaligheid; dat alle sleur, koelheid, laauwheid en zorgeloosheid, ganschelijk van hun geweken waren. O! dat zoude een allergewenschte staat zijn; dan zou de Heiland een bijzonder welgevallen in hun hebben! — Doch, als het immers niet zijn kon, dat zij dus *heet* waren, zoo ware het dan nog beter, dat zij geheel *koud* waren, dan zoo laauw gelijk nu; dat is: het ware dan beter, dat zij geheel ongeloofige heidenen waren, en openbare vijanden en tegenstanders van het Evangelie, dan dat zij zulke laauwe mond-belijders waren, en uitwendige naam-Christenen. En dat is zeker! een ongeloofige heiden is beter, dan een geveinsd en laauw Christen, dien het maar om de uiterlijke sleur, van het Christendom te doen is. Het is beter met Paulus (te voren Saulus) de gemeenten van Christus, openlijk te vervolgen, dan met Judas, Christus heimelijk te verraden. Daar is geen staat slimmer Toehoorders! dan hier zoo

tusschen beiden te staan, en zoo te hinken op twee gedachten. Men moet, of geheel *koud*, of geheel *heet* zijn. Men moet Christus, of openlijk haten en verloochenen, of Hem vurig en van ganscher harten, beminnen en aanhangen. Maar dat tusschen beiden, dat laauwe, flauwe, Christus niet te kennen, en Hem nogtans uiterlijk te belijden, is het schadelijkste en gevaarlijkste van allen; want (1) de openbare vijanden en ongeloofigen doen minder schade aan de Kerk van Christus, dan die laauwe, en uiterlijke mond-belijders. De eersten kent men, en men kan zich voor hen wachten, maar voor de laatsten zoo niet, omdat zij zich binnen in de Kerk ophouden, en door hun laauw en zorgeloos leven, er velen aftrekken, en eindelijk, Geest en leven geheel uit de Kerk bannen. Die laauwe sleur-christenen, die uiterlijke mond-belijders, doen van binnen in den boezem der Kerk met hunne gedaante van Godzaligheid, veel meer kwaad, dan de vijanden van buiten, met al hun geweld en goddeloosheid (2). Zulke laauwe mond-belijders, zijn veel grooter en verstokter zondaren, dan de koude vijanden der waarheid buiten, want zij zondigen tegen zoo veel grooter licht, tegen alle middelen van zaligheid en bekeering aan, tegen duizend, duizend vermaningen en bestraffingen, die hun over hunne laauwheid en zorgeloosheid gedaan worden, en tegen de allernstigste en aanhoudendste smekingen van Christus, om hen tot vurigheid des Geestes, en tot eene waarachtige Godzaligheid en geloove te bewegen, en zoo hebben zij dan ook een veel zwarer oordeel te verwachten, dan degenen die buiten zijn; het zal in genen dage, Joden, Heidenen, Turken, en Barbaren veel, ja onëindig verdragelijker vallen, dan die laauwe mond-belijders en zorgelooze naam-christenen, de heetste hel zal gestookt worden voor de laauwe en geveinsde Christenen; ik wilde nog duizend maal liever met een Turk of Heiden sterven, die nooit van God, noch Zijn gebod gehoord heeft, dan met een laauw Gereformeerd naam-christen, hoe schoone gedaante van Godzaligheid, hij ook vertoond hebbe. (3) Eindelijk, deze laauwe mond-belijders, zijn ook veel bezwaarlijker te overtuigen en te bekeeren, dan de openlijke vijanden der waarheid, en de goddeloo-

zen, want zij meenen, nu al bekeerd, en goede Christenen te zijn; zij zijn rijk en verrijkt in hunne oogen, zij hebben geene bekommring over hunne werken, zij meenen dat alles wel met hun is, en zoo zitten zij dan op veel gevaarlijker en vaster droggrond, dan of zij geheel koud en ongeloovig waren; de hoeren en de tollenaars, zullen dezulken voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Matth. XXI: 31, 32. Billijk dan, roept de Zone Gods hier zoo ernstig uit, van de laauwe Kerk van Laodicea: *och! of gij koud waart of heet!*

Doch hiermede nog niet vergenoegd, gaat Hij verder voort, en bedreigt aan die laauwe kerk en gemeente, Zijne vreesselijke straffe en wraak-oordeel, in gevalle zij zich niet bekeerden, zeggende: *zoo dan omdat gij noch koud, noch heet zijt, zal Ik u uit Mijnen mond spuwen.* De zinspeling is hier op laauw water, dat ingedronken zijnde, eene walging veroorzaakt in de maag, en uit den mond weder uitgespogen wordt. En zoo geeft het dan te kennen: de haat, afkeer en walging, die de Heiland van de laauwe Laodicezen had; hoe Hij hen niet langer in Zijne kerk verdragen kon; maar hoe Hij hen om hunne laauwheid zou komen bezoeken, en door een streng oordeel, ganschelijk van zich zou afzonderen, buiten werpen, en gelijk als uitspuwen. — Een land wordt, in de Heilige Schrift gezegd, zijne goddelooze inwoners uit te spuwen, wanneer hetzelfde, die niet langer kan verdragen noch dulden; maar zich door het een of ander schrikkelijk oordeel Gods, van dezelve ontlast. Nu, zoo zou de Heere Jezus, de geduchte Zone Gods, zich mede van deze laauwe Laodicesche gemeente, van dit zorgeloze volk ontlasten, en hen buiten Zijne kerk werpen. Tot nog toe had Hij hen verdragen, op hope dat zij zich zouden bekeeren, en hunne laauwheid, in eenen heiligen ijver, van geloof, liefde en Godzaligheid zoude veranderen. — Maar zulks nu niet geschiedende, alle bekeerings- en genade-middelen vruchteloos zijnde en blijvende, zoo kreeg des Heilands ziel nu eene walging van hen; en zoude hen nu zekerlijk voor altijd uitspuwen en wegwerpen, zoo zij zich niet haastelijk bekeerden. — En zoo geeft dit uitspuwen dan eigenlijk twee din-

gen te kennen: (1) dat Christus deze laauwe gemeente van Laodicea, als een vuil uitbraaksel zou wegwerpen buiten Zijne kerk; Zijnen kandelaar van hun weg nemen; hun beroven van de middelen der genade, en hen overgeven aan hunne blindheid, laauwheid en verstoktheid; ja, dat Hij die laauwe gemeente geheel zou omkeeren, verwoesten en aan het verderf overgeven, en alzoo eene voleinding met hen maken, zich dus voor altijd van hen ontlastende, even als de maag zich ontlast van eenig walgelijk en overvullig vocht, dat zij ten monde uitwerpt. (2) Geeft het te kennen, dat Christus deze laauwe gemeente dus voor altijd zou uitwerpen, en haar nooit weder in genade zou aannemen; want iets dat men ten monde uitspuwt, drinkt of neemt men nooit weder in; dat is het werk van onreine honden, weder te keeren tot zijn uitbraaksel. — Neen, de Heere Jezus zou de laauwe Laodicezen voor eeuwig uit Zijnen mond spuwen, en hen ganschelijk aan het oordeel van verstoktheid en verharding overgeven; Hij zou met Zijn Geest en genade voor altijd van hen wijken; hier op de wereld zou Hij hun reeds als verrotte leden van Zijne kerk en gemeente afsnijden, en hier namaals zou Hij hun voor eeuwig werpen in den poel die brandt van vuur en sulphur. En zoo zoude het dan van hun waarachtig zijn, hetgene wij lezen Jerem. VI: 30, *men noemt ze een verworpen zilver, want de Heere heeft ze verworpen.* O! schrikkelijk en vreesselijk oordeel! doch ten hoogste billijk en regtvaardig; want de Heere Jezus laat zich van zondige en nietige aardwormen niet bespotten; maar zoo genadig en barmhartig Hij is, voor boetvaardige zondaren, die zich tot Hem bekeeren, zoo een grimmig en vertoornd wreker is Hij, voor hardnekkige zondaren die naar Zijne vermaningen en bestraffingen niet hooren, maar die moedwillig blijven verachten en in den wind slaan. De Laodicezen hadden zich dan van hunne laauwheid en zorgeloosheid, haastig te bekeeren, of zij hadden dit oordeel van Christus onvermijdelijk te verwachten, gelijk zij het wegens hunne snoode onbekeerlijkheid dan ook hebben moeten ondergaan; want toen zij door deze vermaning des Heeren Jezu niet gebeterd wierden, maar in

hunne laauwheid en zorgeloosheid bleven volharden, zoo week de Heere eerst van hun met Zijnen Geest en genade, waardoor het met die gemeente dan van kwaad tot erger wierd; tot dat Hij eindelijk den Kandelaar van Zijn Evangelie van daar geheel wegnam, de kerk aldaar geheel en al verwoestte, en de stad Laodicea, door eene schrikkelijke aardbeving omkeerde, zoo dat er heden ten dage niet anders, dan een deel woeste puinhoopen van overig zijn, onder de magt der Turken, strekkende tot woningen van wolven, vossen en ander verslindend ongedierte; terwijl derzelver ongeloovige inwoners, zich nu reeds in de helle bevinden, geklonken aan ketenen van eeuwige duisternis. Ziet daar geliefden! zoo hebben wij u dan nu voor oogen gesteld, den bedroefden en rampzaligen toestand der oude Laodicesche kerk, en het vreesselijk oordeel van den Heere Jezus aan hun, zoo zij zich niet bekeerden bedreigd. — Is er nu ooit eene gemeente geweest, die de kerk van ons Nederland en haren tegenwoordigen toestand allerlevendigst heeft afgebeeld, het is deze van Laodicea; waarom er dan ook Godgeleerden zijn, die meenen dat de Heere Jezus met en door hun, onze kerk zou bedoeld en in het oog zoude gehad hebben. Doch wat hier van zij, dat ons Nederland, thans een ander Laodicea geworden is, is helaas! voor allen die oogen in het hoofd hebben, maar al te blijkbaar. Even dat zelfde, dat de Heere Jezus schreef aan de kerk van Laodicea, dat mag Hij ook met reden schrijven aan onze kerk van Nederland; Hij mag haar ook wel toeroepen, en Hij doet het ook, dat *Hij hare werken weet; dat zij noch koud noch heet is.* — Zoo wij de kerk van ons Nederland in haren tegenwoordigen toestand, eens komen te vergelijken, bij het gene zij voor dezen was, toen zij versch van den Heere geplant was; och! mijne Toehoorders! het zou dezelfde kerk niet meer zijn; zij zou geheel verbasterd en ontaard bevonden worden, van de eerste moeder-kerk, die haar gebaard heeft. — Doch waar zouden wij beginnen? waar zouden wij eindigen, wilden wij ons hier in breedvoerig uitlaten? Godvruchtige mannen hebben van den bedroefden en vervallen staat onzer Nederlandsche kerk, geheele boe-

ken geschreven, en dat geschiedt nog dagelijks. Gave God! dat het maar iets helpen mogt! welk liefhebber des Heeren, welke Godvreezende ziel is er, die als hij op ons Nederlands Zion ziet, en op de Hervormde kerk hier te Lande, niet in bittere droefheid moet wegzinken, over de algemeene laauwheid en onbekeerlijkheid, die in dezelve heerscht? — Mijne Toehoorders zijn thans zoo ketelachtig van gehoor geworden, dat zij geene vermaningen noch bestraffingen meer verdragen kunnen. — Doch, door de genade en den bijstand Gods, wensch ik heden op dezen bededag, getrouw te zijn en niet te vreezen, al stonden zij ook allen openlijk tegen mij op; want zoo wij zwijgen, zoo zullen de steenen spreken. Het is thans zoodanig met deze gemeente en met de geheele Nederlandsche kerk gelegen, dat het schijnt als of God, met Zijnen Geest hoe langer hoe meer van haar begint te wijken, en besloten heeft haar over te geven aan het oordeel van eene gansche blindheid, verstoktheid en laauwe zorgeloosheid. — Al van tijd tot tijd is het verval in ijver, geloof en Godzaligheid, onder ons toegenomen, maar nimmer is het zoo groot en zoo algemeen geweest dan tegenwoordig. Wij beleven nu zulke laauwe en geesteloze tijden, dat de getrouwen en Godzaligen in den Lande, nacht en dag niet genoeg daar over in eenzame plaatsen kunnen treuren. Het verval en de laauwheid is niet bij dezen of genen in het bijzonder, maar in het algemeen, het gansche Land, de geheele kerk door, grooten en kleinen, armen en rijken, jongen en ouden, overheden en onderdanen, leeraars en gemeenten, allen staan zij er aan schuldig; allen zijn zij afgeweken; te zamen zijn zij stinkende geworden; er is bijkans niemand onder ons die goed doet of den Heere vreest. Geloof, ijver, liefde Gods, ware Godzaligheid, en alles wat tot het wezen en de ziel van het Christendom behoort, schijnt bijna uit onze kerk geweken te zijn; terwijl men niet dan goddeloosheid, blindheid, verstoktheid, onbekeerlijkheid, laauwheid, zorgeloosheid, enz. onder allerlei slag en soort van menschen gewaar wordt. Wat is er thans onder ons (1) niet eene schrikkelijke laauwheid en verval gekomen in, en omtrent het ware geloof! dat nogtans het eenige mid-

del is, om den mensch te behouden en zalig te maken! dat geloof zoo gemeen en zoo bekend onder de eerste Christenen, is thans ter tijd, als eene vreemde zaak en verborgenheid onder ons geworden, waaraan, God weet het, het honderste gedeelte naam-Christenen en mond-belijders, naauwelijks kennis heeft. Men heeft nu in deszelfs plaats, een valsch en vervloekt schijn-geloof uitgevonden, dat niet inwendig in het hart, maar alleen in des menschen bloote verstand en inbeelding, zijne zitplaats heeft, waardoor men aan alle uiterlijke mond-belijders, als zij maar op eene wel geschikte, burgerlijke wijze, komen te leven, en zich maar houden aan de uiterlijke Godsdiensten, de zaligheid vrijelijk toeëigent, schoon zij niet het minste weten, wat zaligheid is. Dat heilloos, en ziel verdervend schijn-geloof, dat op zijn Remonstrants, eene algemeene genade invoert, en de allerheiligste verborgenheden van het Christendom, geheel den bodem inslaat, heeft thans zoodanig de overhand gekregen, in onze kerk, dat het als eene algemeene leer geworden is, tegen welke aan te gaan, voor scheurmakerij en afzondering gehouden wordt; en zoo God het niet genadiglijk verhoedt, zal er langs dezen weg haast geen ander, dan dit vervloekte en valsche schijn-geloof, in Nederlands kerk te vinden zijn. Het is de duivel, die dit geloof eerst verzonnen heeft, en die alle magt in het werk stelt, om het tot uitbreiding van zijn rampzalig rijk der duisternis algemeen te maken. Dit is de bron Toehoorders! daar al het verval van ons Christendom zijn oorsprong uit heeft. (2) Daar benevens, wat is er niet een beklagelijk en algemeen verval en laauwheid van de liefde Gods en Christus onder ons! — Men vindt er maar zeer weinigen die God en Christus kennen op eene geestelijke wijze, en wier harten vervuld zijn met de liefde Gods. Buiten dezen leeft al de rest zonder God en Christus in de wereld. Hoe veel men ook van God hoort spreken, en hoe veel werk men ook hier in Nederland van Zijnen dienst schijnt te maken, zoo is het met den grootsten hoop toch maar loutere geveinsdheid; het zijn maar liefkozingen met den mond, maar het hart wijkt verre van den Heere af. Onze laauwe mond-belijders leven maar naar hun eigen zin en lust,

en betoonen in al hun gedrag en wandel, dat zij van binnen omtrent de liefde Gods, geheel koud zijn; ja, dat zij haters van God zijn, en buiten Zijne gemeenschap in de wereld en in de zonden leven; want de liefde Gods verwekt ijver, en ontsteekt in 's menschen ziel, eene brandende lust en genegenheid tot God, en tot alles wat Godes is. Maar hoe weinig die thans onder de menschen gevonden wordt, bevindt men helaas! maar al te zeer in den omgang die men met allerhande slag van menschen dagelijks heeft. Waar is hier in Nederland, en bij onze naam-Christenen den heiligen ijver voor God, Zijnen dienst, eere en volk enz. Die wierd wel gevonden in de Christelijke kerk, en ten dage onzer voorvaderen; maar thans moet men die in ons laauwe Christendom niet zoeken, dat vuur is nu in der menschen zielen uitgedoofd, de harten zijn nu geheel koud; daar brandt nog wel vuur op den altaar; maar het is vreemd vuur, van eigen zelfsliefde, wereld-liefde, liefde der zonde enz. (3) Wat eene onbeschrijfelijke laauwheid en verval is er mede niet onder ons, in de ware en geestelijke Godzaligheid! O Toehoorders! met bittere droefheid moeten wij zeggen, dat de ware Godzaligheid, die uit een opregt geloof voortkomt, thans ter tijd, eene overzeldzame zaak, onder ons geworden is; en dat zij nimmer, zoo vele vijanden en vervolgers gehad heeft, dan tegenwoordig. Degenen, die van God gesteld zijn, en geroepen om de Godzaligheid voor te staan, en er de menschen toe te bewegen, doen nu hun best, om ze met alle magt tegen te gaan, en uit de kerk te weeren, en zijn er de slimste haters en vervolgers van. Alle Godzaligheid bestaat tegenwoordig, bij den grootsten hoop, onzer mond-belijderen, maar in uitwendige schijn en gedaante, en in sleurpligten van Godsdienstigheid. Als iemand in dezen tijd, maar burgerlijk, en welgeschikt leeft; als hij maar eenigzins naarstig ter kerk, en ten avondmaal gaat; zich voor grove zonden wacht, en nog een deel andere uiterlijke Christenpligten, op zijn gemak waarneemt, dan is hij tegenwoordig, al een goed, geloovig en Godzalig Christen; al heeft hij geen aasje regte kennis, geloof en liefde Gods, in zijne ziel, dat komt er thans niet op aan; het is genoeg, als men maar met den mond zegt, dat men

in Christus gelooft, ofschoon men in het minst niet weet, wat men zegt. O! de ware en hemelsche ijver, waarmede alle de werken van een Christen, moeten gezouten zijn, zullen zij den Heere kunnen behagen, waar wordt die toch tegenwoordig, in onze kerken gevonden? Het is waar, de statelijke Godsdiensten, worden hier in Nederland waargenomen; God wordt er immers openlijk gediend; maar Toehoorders! wat helpt dat? alle deze openlijke Godsdienstigheid, is maar een walgelijke stank, in de heilige neusgaten des Heeren, omdat zij uit geen inwendig geloof geschiedt, noch met hartelijke liefde, en heiligen ijver, bij den grooten hoop der menschen, vergezeld gaat. Alle Godsdienstpligten, hier te lande, zijn maar kanonnen, musketten, kruid en kogels, zonder vuur; het zijn maar slappe, flauwe weêrlichten, die wat schitteren, maar niet branden. De brand-offers, onder het Oude Testament, konden den Heere niet behagen, als zij niet van het vuur werden aangestoken en verteerd. Maar zoo kunnen alle de statelijke, en uiterlijke Godsdienstpligten van Nederland, den Heere ook niet behagen; want daar is geen vuur van liefde, en heiligen ijver, daar zij door ontstoken worden. O! alles is even koud en laauw! de Leeraars, wat zijn zij niet meest overal laauw en ijverloos! hoe weinig geest en leven, wordt er bij hun gevonden! hoe zijn niet de meesten, van eenen wereldsgezinden wandel! Hoe zijn zij in hun leven en gedrag, niet ontaard van Christus en de Apostelen! Hoe weinigen zijn er, die het Evangelie, dat zij verkondigen, regt verstaan! Hoe laauw, koud en geesteloos, zijn hunne predikatiën! daar is immers, noch geest, noch leven in! Al wat velen verkondigen, is maar een windrig gezwets, van wereldsche wijsheid en welsprekendheid, bloempjes die wel wat rieken; maar die de ziel niet het minste voeden. Onkundig van den waren weg der zaligheid, prediken zij den menschen tot zorgeloosheid; zij pleisteren met looze kalk, en leggen kussentjes, onder alle oxelen. En och! hoe velen onder hun, zijn niet openlijke vijanden, van de ware Godzaligheid; die met de ware vroomheid, den spot drijven; en Gods volk, zoo veel in hun is,

smaden en vervolgen; even als ware het dienen van God in den geest, maar semelarij en huichelarij! Daar nu onze kerk zulke voorgangers heeft, die niet het-gene Christus is, maar alleen het hunne zoeken; wat wonder, dat de gemeenten dan ook, door hen misleid, tot zoo eene droevige zorgeloosheid en laauwheid, komen te vervallen, stellende alle Godzaligheid maar in uitwendige pligten! en och! was het volk nog maar ijverig, in de pligten! maar ook hierin, heeit de laauwheid en ijverloosheid, zoodanig de overhand onder ons, dat wij ons sterk maken, om voor geheel de wereld, middag klaar te kunnen bewijzen, dat het Christen-volk, hier te Lande, in het stuk van den uitwendigen Godsdienst, van Joden, Turken en Heidenen, wordt beschaamd gemaakt. Het bidden, het lezen van de Heilige Schrift, het hooren van het Woord in predikatiën, catéchisatiën, de bijzondere huis-Godsdienst-oefeningen, Godvruchtige zamenkomsten, heilige gezangen, en wat verder, tot het uitwendige, van het Christendom behoort, zijn dingen, die thans in onze Nederlandsche kerk, zoo in verval gekomen zijn, dat het niet om uit te spreken is. En dat er nog al van geschiedt, is maar uit sleur, zonder geest en liefde, en om daardoor de zaligheid te verdienen. Kortom, mijne Toehoorders! wanneer men onze Nederlandsche kerk thans aanziet, en men zondert er eenige weinigen, hier en daar uit, wier lust het evenwel zoude zijn, den Heere in den Geest te dienen, ofschoon zij mede ten hoogsten schuldig zijn aan laauwheid, ijverloosheid en verval, in teedere Godzaligheid, zoo moet men van onze kerk, naar waarheid getuigen, gelijk Jesaias getuigde van de Joodsche kerk, in zijnen tijd, Jes. I: 5, 6, *het gansche hoofd is krank, en het gansche hart is mat; van de voetzool af, tot het hoofd toe, is er niets geheels aan hetzelfde, enz.*

Ach! wat is het niet een nare, en alledroevigste staat, in zoo een tijd, in zoo eene kerk te leven! hoe veel beter was het, geheel koud, dan zoo laauw, zoo ijverloos, te zijn! O! hoe walgt de ziele Gods, van zulk eene geestelooze en laauwe kerk! de Heere geeft er ons overvloedige blijken van, dat Hij van ons, en van alle onze geveinsde Godsdiensten, eenen

gruwel en walging heeft. Och! dat het maar eens konde gezien, en bemerkt worden! Hij straft ons van jaar tot jaar, met nieuwe oordeelen, plagen en bezoeking. Zijn Geest, licht, liefde en genade, neemt Hij hoe langer hoe meer van ons weg. De kostelijkste genade-middelen, die eertijds zoo veel vruchtdeden, blijven nu vruchteloos. De Heere zendt onder ons, hoe langer hoe meer, een geest van blindheid, verstoktheid, laauwheid, zorgeloosheid en onbekeerlijkheid enz. Het kwaad groeit van jaar tot jaar aan, en wordt hoe langer hoe ongeneeslijker. — De getrouwen in den Lande verminderen, en die er nog zijn, hebben bijna de geheele Kerk tegen zich. De onbekeerlijkheid en zorgeloosheid, krijgen zoodanig de overhand, dat alle vrees voor God, voor hel, verdoemenis, eeuwigheid enz., uit der menschen zielen weg raakt. Men haat nu alom in de poorten, den genen die bestraft enz. Vrome en Godzalige leeraars en regtvaardigen, zijn hedendaags tot een spot, en tot een spreekwoord geworden, en worden veracht en gehaat, als het slijk der straten. O! wat zijn dit allen te zamen, niet klare tekenen, dat Gods ziel eene walging, van de laauwe Nederlandsche Kerk krijgt, en dat Hij voorgenomen heeft, haar eens uit Zijnen mond te spuwen, zoo er niet eene haastige en algemeene bekeering, tusschen beide komt! want het is onmogelijk, dat God zoo een Land en Kerk, altijd zou kunnen dragen. Ach neen! de weg wordt al gebaand, tot onzen ondergang. Als de Heere met Zijnen Geest begint te wijken van een Land, gelijk Hij hier bij ons, zoo oogenschijnlijk en van jaar tot jaar meer en meer doet, dan heeft hij wat wonderlijks, met zoo een volk en Land voor, dan maakt Hij toebereidselen om te vertrekken, Zijnen kandelaaër van daar weg te nemen, en zoo een Land te maken tot een Land der duisternis, en eene schaduw des doods. O! daar is niets anders te verwachten, dan dat de Heere Nederland haastelijk uit Zijnen mond zal spuwen, en dat Hij met een zoo laauw verstokt en zorgeloos volk, dan naar geene oordeelen bestraffingen en vermaningen, ja, naar geen hel, noch hemel, dood of leven, ziel noch zaligheid meer vraagt, eene schrikkelijke volëinding zal maken. Zoo

heeft Hij voor dezen, met honderd van Zijne kerken en gemeenten gedaan, en zou Hij dan ons verschoonen, daar wij het nog gruwelijker verderven dan dezen? neen! neen de Heere zal eens toonen dat Hij een regtvaardig God is, als de ure van Nederlands verderf vervuld is. Dan zal de Heere het door een schrikkelijk oordeel uitspuwen, en dat voor altoos! en wee, wee dan onzer! als die groote en verschrikkelijke dag van verwoesting zal gekomen zijn. En ofschoon wij dit algemeen verderf, in onze dagen al niet beleefden; zoo zullen wij toch daarom Gods bijzonder wraak-oordeel niet ontvlieden; maar wij zullen een voor een van Hem uitgespogen worden, in de helle en in de eeuwige rampzaligheid, ten ware dan dat wij ons zelven nog haastig bekeerden; en door eene geloovige boete, berouw en vernedering, de gerechtigheid en sterkte van den Heere Jezus kwamen aan te grijpen, en alzoo vrede met God te maken. Waartoe wij in het nademiddag-uur een woord van ernstige vermaning bij opwekking hopen te spreken. Gaat dan nu heen naar uwe huizen! vernedert u daar in ware ootmoed voor den Heere! belijdt voor Hem alle uwe en des Lands zonden! stort voor Hem tranen van ware droefheid en boetvaardigheid! bidt vurig om genade; om den Geest des geloofs en der bekeering; en dat God Zijnen zegen geve, over de genade middelen van dezen dag! brengt zoo den tijd door in vasten en bidden! of de Heere nog eens in genade op u wilde nederzien. O! Allerhoogste God! maak Gij daartoe de menschen bekwaam! Amen.